

РОЛЬ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ДОСЯГНЕННІ ІНТЕГРАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗА УМОВ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

В. Й. Кульчицький

*Тернопільський національний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України*

У статті проаналізовано роль гуманітарних дисциплін у досягненні інтегральних результатів за умов змішаного навчання під час підготовки майбутніх фахівців медичної галузі. З'ясовано, що специфіка викладання гуманітарних дисциплін зобов'язує кожного викладача шукати паралелі наук, які допомагають здобути ґрунтовні комплексні знання через призму міжпредметних зв'язків.

THE ROLE OF HUMANITIES IN ACHIEVING INTEGRATED RESULTS IN MIXED LEARNING DURING THE TRAINING OF FUTURE MEDICAL SPECIALISTS

V. Yo. Kulchytskyi

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

The article analyzes the role of the humanities in achieving integrated results in a blended learning environment in the training of future medical specialists. It was found that the specifics of teaching the humanities oblige each teacher to look for parallels of sciences that help to acquire a thorough comprehensive knowledge through the prism of interdisciplinary links.

Вступ. Формування медичного фахівця – це не просто передача знань, практичних умінь і навичок, а передусім формування світогляду, переконань, моральних принципів. Медична освіта повинна сприяти поширенню та втіленню цінностей відкритого суспільства: свободи, рівності перед законом, особистої гідності.

Прогрес сучасної цивілізації багато в чому обмежив можливості всебічного розвитку особистості, висунувши на перший план фахові знання, проте від майбутнього фахівця медичної галузі необхідні чіткий самоконтроль, готовність допомогти людині, яка цього потребує, дотримання значної кількості правил поведінки в будь-який час доби, за будь-яких соціальних умов. Тому професійна підготовка, за умов змішаного навчання, майбутніх медичних фахівців не може обмежуватися комплексом медичних знань, умінь, навичок, розвитком особистісних якостей, які відповідають вимогам майбутньої професійної діяльності, вона передбачає і розвиток самої особистості,

а це можливо лише при залученні її до системи гуманістичних, загальнолюдських цінностей.

У зв'язку з цим, однією з найактуальніших проблем діяльності медичних закладів вищої освіти є гармонійне поєднання гуманістичної підготовки майбутніх фахівців із професійним становленням.

Сутність явища гуманізації вчені розглядали в різних аспектах: питання медичної етики вивчали Ю. Віленський, Ю. Колісник-Гуменюк, П. Назар та ін.; окремі аспекти гуманізації медичної освіти досліджували Б. Корольов, М. Романенко, Н. Зінченко та ін.; проблеми виховання гуманності майбутніх фахівців медичної галузі висвітлено в працях О. Андрійчук, Т. Дем'янчук, А. Остапенка, В. Ткаченка та ін. [1].

Проте, яке місце повинен займати процес гуманізації саме у професійній підготовці майбутніх медичних фахівців, розкрито недостатньо.

Основна частина. Трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні протягом останніх років, торкнулись усіх сфер життя суспільства. Величезна роль у розв'язанні найгостріших глобальних проб-

лем людства належить освіті, тому XXI століття і називають століттям знань. Стає очевидним, що саме рівень розвитку освіти буде визначати майбутнє країни.

Підвищення якості освіти необхідне для реалізації основної мети професійної освіти – підготовки кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, компетентного, відповідального, який вільно володіє своєю професією та орієнтується в суміжних галузях діяльності [2].

У такій ситуації вирішальну роль відіграє інтегральна професійно важлива риса майбутнього фахівця медичної галузі – професійна суб'єктність, що ґрунтується на позитивному ставленні й самоставленні до самого себе як до медичного працівника, до професійної діяльності як до об'єкта впливу, до інших як до соціальних і професійних суб'єктів. Вона формується на етапі отримання професійної освіти, актуалізується та розвивається в процесі реалізації посадових компетенцій у медичних закладах.

Саме тому студентам за умов змішаного навчання потрібні відкриті можливості для інтеграції знань та навичок з різних дисциплін і критичного оцінювання того, як ці частини взаємодіють.

Поняття інтеграції в освіті достатньо багатогранне та може включати зміни, що відбуваються на різних рівнях. Проте спільним для будь-яких інтеграційних процесів у вищезгаданій сфері є формування єдностей між окремими елементами шляхом виявлення спільних ознак між ними. Серед ступенів інтеграції розрізняють предметну (між об'єктами дослідження чи складними проблемами), проблемну (між методами дослідження), горизонтальну (в природничих науках) і вертикальну (між групами наук) інтеграцію [3].

Останнім часом ця ідея набуває все більшої популярності. Оскільки було доведено, що міжпредметні зв'язки сприяють швидшому засвоєнню, поглибленню, систематизації та закріпленню знань, створюються інтегровані програми, які дозволяють органічно комбінувати різні дисципліни і сприяють, за умов змішаного навчання, всебічному розвитку студентів.

Важливим принципом інтегрованого навчання є міжпредметні зв'язки. Вони впливають на відбір і структуру навчального матеріалу цілого ряду предметів. Ідея міжпредметних зв'язків відіграє свою організуючу роль: впливає на побудову програм, структуру навчального матеріалу, підручників, відбір методів і форм навчання. Систематичне їх застосування дає можливість широко користуватися дидактичними матеріалами та засобами наочності

(підручниками, таблицями, приладами, картами, презентаціями, відеороликами), які належать до одного навчального предмета, при вивченні інших дисциплін.

Важливим фактором використання інтеграції в освітньому процесі є формування таких компетенцій: ціннісно-сміслових (розуміння мети заняття, важливості вивчення теми); загальнокультурних (культура мовлення, почуття патріотизму, історичні дані про рідну місцевість); інформаційних (робота з комп'ютером, уміння самостійно підбирати необхідний матеріал); комунікативних (уміння працювати в групах, вислуховувати, спілкуватися).

Щодо вищої освіти, то її характерними ознаками, порівняно з іншими освітніми та науковими системами, є «єдність соціального, культурного, економічного та наукового середовища, яке на основі системності та взаємодії формує певний інтегральний модернізаційний результат, що виявляється у процесах удосконаленого відтворення суспільства»; «для вищої освіти показовим є системне відтворення на високому інтелектуальному і культурному рівнях одночасно всіх елементів процесу набуття, відновлення і продукування знань: джерела знань (науки), носія знань (викладача), об'єкта та суб'єкта знань (студента)» [4].

Гуманізацію освіти визначають як один із нових соціально-педагогічних принципів, що відображають спрямованість розвитку освіти на гуманні стосунки у суспільстві як загальнолюдську цінність. Гуманізацію, тобто «олюднення» освіти в найбільш загальному плані, можна охарактеризувати як побудову стосунків учасників освітнього процесу на основі зміни стилю педагогічного спілкування – від авторитарного до демократичного, подолання жорсткого маніпулювання свідомістю студентської молоді, нав'язування їй непорушних стереотипів мислення, догм, що не підлягають критиці [5].

Медицина – одна з найбільш гуманних сфер людської діяльності, тому при підготовці, за умов змішаного навчання, майбутнього фахівця медичної галузі духовний розвиток особистості, збагачення філософської культури та загальнолюдських цінностей є необхідною умовою для виконання ним професійних обов'язків. Ось чому в процесі професійної підготовки майбутніх медиків гуманізація освітнього процесу повинна бути важливою складовою поряд із фаховою підготовкою медичного працівника.

Так, до прикладу, в медичному закладі вищої освіти викладання філософії сприяє формуванню світо-

глядно-методологічної культури спеціалістів медичної галузі, а це означає на практиці виховувати в них свідоме ставлення до питань світогляду й аспектів взаємодії природи, суспільства за сучасних умов.

Науковець О. Вознюк зазначає, що поєднання дискретного професійно-компетентнісного і цілісного гуманістично-особистісного підходів сприятиме становленню освіти, яка орієнтується на підготовку особистостей, компетентних у професійній галузі й здатних до постійного самовдосконалення [6]. Тому важливо акцентувати увагу на гуманістичній спрямованості освіти, її орієнтації на самовдосконалення, формування моральних рис майбутніх фахівців.

Аналізуючи сучасний підхід до формування спеціаліста медичної галузі, професіонала своєї справи, інтелігента, патріота своєї держави, доцільно вдосконалювати українознавчі методи і методики, активно впливати на формування особистості майбутнього медичного працівника у світлі нових державотворчих, національно-культурних та морально-виховних перетворень.

Основою формування професії медичного працівника, визначальною її рисою є моральність, гуманність. Гуманітарна освіта для студента – майбутнього медика є тим фактором, що визначає вектор його розвитку як фахівця та як особистості. Гуманітарна освіта – той фундамент, на якому будується людська особистість. Індивідуальні риси цієї особистості залежать від фундаменту, яким є гуманітарна підготовка.

Можна виділити три основних причини, які обґрунтовують необхідність вивчення за умов змішаного навчання гуманітарних дисциплін та отримання гуманітарної підготовки: здатність мислити (зав-

дяки розвідкам у галузі гуманітарних дисциплін ми вчимося мислити творчо і критично, роздумувати і ставити запитання, такі навички дають нам змогу одержувати нові відомості з усіх сфер життя: від поезії та малярства до бізнесу і політики); розуміння світу (дослідження людського досвіду накладається на наші знання про світ, крізь призму досліджень науковців-гуманітаріїв ми вивчаємо культурні цінності представників різних культур, вникаємо в суть зразків мистецтва, історичних процесів); можливість прогнозування суспільно-політичних та культурно-історичних процесів (сьогодні гуманітарні знання є підґрунтям для вивчення і розуміння досвіду людства, дослідження в галузі філософії ведуть до роздумів над питаннями етики, засвоєння історичного матеріалу сприяє кращому розумінню минулого, водночас створюючи ясну картину майбутнього) [2].

Висновки. На основі всього вищезазначеного слід стверджувати, що викладання циклу гуманітарних і соціальних дисциплін у медичному закладі вищої освіти має на меті виховання у студентів здатності до самоаналізу, самосвідомості, рефлексії до себе та навколишньої дійсності. Щоб стати висококваліфікованим медичним працівником, у студента повинні переважати творчий підхід, увага, здатність швидко орієнтуватися в мінливих обставинах.

Специфіка викладання гуманітарних дисциплін зобов'язує кожного викладача шукати паралелі наук, які допомагають здобути ґрунтовні комплексні знання через призму міжпредметних зв'язків. Тому в професійній підготовці майбутніх фахівців медичної галузі велику роль відводять гуманітарним знанням.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Сухацька В. Ю. Гуманізація освітнього процесу як складова професійної підготовки медичних та фармацевтичних фахівців / В. Ю. Сухацька // Зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. інтернет-конф., присвяч. Дню заснування навч. закл. (Черкаси, 15 жовт. 2017 р.). – Черкаси, 2017. – С. 64–67.
2. Цибенко Г. І. Гуманітарна освіта майбутнього медика – вектор розвитку фахівця та особистості / Г. І. Цибенко // Зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. інтернет-конф., присвяч. Дню заснування навч. закл. (Черкаси, 15 жовт. 2017 р.). – Черкаси, 2017. – С. 68–71.
3. Іванчук М. Г. Основи технології інтегрованого навчання в початковій школі : навч.-метод. посіб. / М. Г. Іванчук. – Чернівці : Рута, 2001. – 98 с.
4. Андрущенко Т. В. Соціокультурний вимір освіти / Т. В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – № 4 (14). – С. 47–48.
5. Гончаренко С. У. Гуманізація освіти / С. У. Гончаренко // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 156–158.
6. Вознюк О. Інтегральний підхід до аналізу проблеми професійної освіти / О. Вознюк // Педагогіка і психологія проф. освіти. – 2009. – № 2. – С. 11–20.

Отримано 04.03.22